

УДК 338.1

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

*Кондаурова Інна Олександрівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри
теоретичної і прикладної економіки, Державний університет інформатики і
штучного інтелекту*

РЕЗЮМЕ. У статті праналізовано проблему модернізації вищої економічної освіти в умовах формування економіки знань. Запропоновано певні заходи щодо впровадження інноваційних технологій в освітній процес.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: вища освіта, інноваційні освітні технології, модернізація вищої освіти, економічна освіта

РЕЗЮМЕ. В статье проанализирована проблема модернизации высшего экономического образования в условиях формирования экономики знаний. Предложены некоторые мероприятия по внедрению инновационных технологий в образовательный процесс.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: высшее образование, инновационные образовательные технологии, модернизация высшего образования, экономическое образование.

SUMMARY. The article analyzes the problem of higher economic education modernization in the conditions of forming of knowledge economics. Some measures are offered on introduction of innovative technologies in an educational process.

KEYWORDS: higher education, innovative educational technologies, modernization of higher education, economic education.

Характерною рисою сучасної економіки є процес безперервного нарощування знань, що обумовлено виникненням і розповсюдженням нових

способів отримання і зберігання інформації. В умовах формування економіки знань однією з ключових проблем забезпечення розвитку вищої школи України у напрямі інтеграції до європейського освітнього простору є пошук і впровадження принципово нових ідей, рішень і механізмів для модернізації змісту і форм навчання, підвищення якості підготовки фахівців, забезпечення відповідності освітніх послуг вітчизняних вищих навчальних закладів європейським і світовим стандартам.

Проблеми формування, функціонування й розвитку економіки знань на різних рівнях, розглядалися та досліджувалися багатьма вітчизняними, російськими та зарубіжними вченими. Серед них А. Гальчинський, В. Геєць, С. Мочерний, А. Бузгалін, В. Строев, Д. Белл, Дж. Гэлбрейт, Г. Кан, М. Кастельс, Д. Рисмен, Р. Солоу, Т. Стюарт та ін. [2; 5] . З точки зору формування і розвитку інтелектуального капіталу в системі економіки знань великий інтерес викликають ідеї українських економістів С.Вовканича, Л.Федулової, А.Чухно[1; 3; 4] .

В роботах вчених значна увага приділяється проблемам ролі знання як суспільного блага, питанню інтелектуальної власності, формування інтелектуального капіталу, управлінню когнітивним середовищем підприємства та ін. Разом з тим, цілий ряд актуальних проблем, пов'язаних з особливостями формування й функціонування економіки знань у сучасних умовах, підлягає детальному науковому розгляду й аналізу

Крім цього, незважаючи на певні досягнення у розробках нових підходів, технологій і методів навчання як з боку академічних педагогічних установ, так і провідних університетів України, інноваційні ресурси і потенціал нашої вищої освіти, особливо у сфері підготовки висококваліфікованих економістів на теперішній час залишаються недостатньо вивченими і висвітленими у науковій та методичній літературі. Отже, недостатній ступінь вивчення проблеми, її важлива практична значущість для української економіки обумовили мету даного дослідження.

Суспільний розвиток створює принципово нові умови функціонування освітньої галузі, в яких освіта набуває безперервного характеру. Результатом є постійне залучення індивіда до процесу отримання нових знань, до самоосвіти і самовиховання, до підвищення кваліфікації. Тому сучасна економічна освіта має забезпечувати студентів не тільки вузькоспеціалізованими, а й широкими універсальними і фундаментальними знаннями. Слід розвивати у майбутніх економістів здатність до інновацій, до творчої пізнавальної діяльності.

Потужним ресурсом для розвитку інноваційності освіти виступає активна творчо-пошукова діяльність викладачів-новаторів. У кожному університеті має бути створена сприятлива творча атмосфера інтелектуального пошуку, аналізу й розв'язання можливих проблем у навчальному процесі, знаходження шляхів і методів ефективної аудиторної та позааудиторної роботи. Причини, які заважають молодим педагогам здійснювати інноваційну діяльність, обумовлені відсутністю необхідної науково-методичної бази та системи відповідної фахової підготовки на рівні курсів підвищення кваліфікації викладачів економіки.

Адже сьогодні викладач повинен вміти: проектувати навчальний процес, поєднувати різні підходи до технології навчання, знаходити оптимальні для кожного заняття форми і методи навчальної роботи, застосовувати інноваційні методи навчання, розв'язувати творчі, проблемні завдання професійно-педагогічної діяльності, активно займатися науковою діяльністю. Але впровадження інноваційних технологій в практику навчального процесу є неможливим без урахування характеру та особистості викладача, наявності в нього таланту та професійної майстерності.

Слід зазначити, що в інноваційних процесах здійснюється перетворення не лише самого викладання як педагогічної діяльності з усіма її засобами і механізмами, але й суттєво переглядаються її цільові настанови та ціннісні орієнтації: спрямованість у майбутнє; побудови нового типу стосунків між педагогом і студентом (ці стосунки втрачають характер примусовості і

підлеглості, набувають характеру співтворчості, рівної взаємодії, взаєморегуляції та взаємодопомоги); реалізація індивідуально-творчого підходу (наприклад, допомога студентові у виборі освітньої траєкторії та мотивації навчання: уточнення і формулювання мети, яку ставить перед собою студент (перелік вмінь і навичок, яких хоче набути студент під час вивчення курсу); допомога студенту в плануванні та реалізації його навчальної й науково-дослідної діяльності. ,

На нашу думку, високопродуктивними і перспективними є форми роботи, що ґрунтуються на синтезі аудиторної та позааудиторної роботи. Вони не тільки сприяють формуванню професійних вмінь і навичок, але й водночас плекають активну громадську позицію майбутнього спеціаліста (наприклад, новаторські форми експериментальних та творчих лабораторій, науково-дослідницьких центрів, громадських організацій тощо).

Крім цього, дієвим фактором зростання творчого потенціалу суб'єктів навчального процесу є впровадженням інноваційних, зокрема інтерактивних методів і форм викладання. У підготовці майбутніх економістів надзвичайно високу ефективність навчального процесу забезпечує застосування таких методів, форм і прийомів навчальної роботи, як аудіовізуальний метод навчання, брейнстормінг («мозковий штурм»); діалог Сократа; «дерево цілей»; ділова (рольова) гра; метод аналізу і діагностики ситуації; метод проєктів; моделювання; PRES-формула (від англ. Position – Reason – Explanation or Example – Summary); проблемно-пошуковий метод; дебати; робота в малих групах тощо [2, с.112] .

Використання пакету сучасних інноваційних освітніх технологій надасть можливість викладачу досягти наступних цілей :

- формування у студентів навичок продуктивного спілкування в умовах навчального процесу, які в тій чи іншій мірі наближені до реальних умов;

- розвиток вміння аргументувати свою точку зору, чітко формулювати та ясно викладати свої думки;

- розвиток здібностей аналізувати складні ситуації, виділяти головні та другорядні причини їх виникнення, знаходити засоби та способи їх розв'язання;

- вдосконалення процесів пам'яті, мислення, уваги тощо.

Враховуючи вищесказане, автором пропонується концептуальна модель комплексної методики викладання економічних дисциплін в умовах створення інноваційного освітнього простору (рис 1).

Слід зазначити, що основною метою впровадження будь-якої інновації у вищому навчальному закладі є підвищення якості навчання. Тому виникає необхідність моніторингу та виміру поточних та кінцевих результатів цього процесу. В зв'язку з цим пропонується система показників, яка базується на використанні соціологічних методів, методу рейтингових оцінок, коефіцієнтного аналізу, а саме :

- оцінка ступеня задоволення навчальних потреб студентів (визначається методом вибіркового або повного опитування);

- оцінка ступеня задоволення викладачів застосуванням в навчальному процесі комплексу інноваційних технологій (визначається методом повного опитування);

- оцінка рівня знань студентів (тестування, бально-рейтингова оцінка тощо);

- моніторинг рівня якості навчання (розрахунок коефіцієнтів).

Отже, підсумовуючи, можна сформулювати основні поточні і перспективні завдання з модернізації освітнього процесу у вищому навчальному закладі :

- по-перше, вдосконалення та подальший розвиток в навчальному процесі інноваційних підходів та технологій (кредитно-модульної структури програм дисциплін, індивідуально орієнтовані завдання для самостійної роботи, бально-

рейтингова система оцінки знань тощо); впровадження в навчальний процес міждисциплінарних інноваційних технологій (бінарне заняття);

- по-друге, розробка електронних версій навчально-методичних матеріалів, електронних підручників з системою комп'ютерного контролю та самоконтролю; розробка електронних лекційних курсів та практичних завдань для дистанційної освіти з метою максимального розповсюдження науково-педагогічного досвіду в регіонах.

- по-третє, застосування інноваційної організації самостійної роботи на базі використання комп'ютерних технологій, яка дозволяє реалізувати такі важливіші принципи освіти як індивідуалізація та диференціація навчання, активний вибір студентом додаткової навчальної інформації.

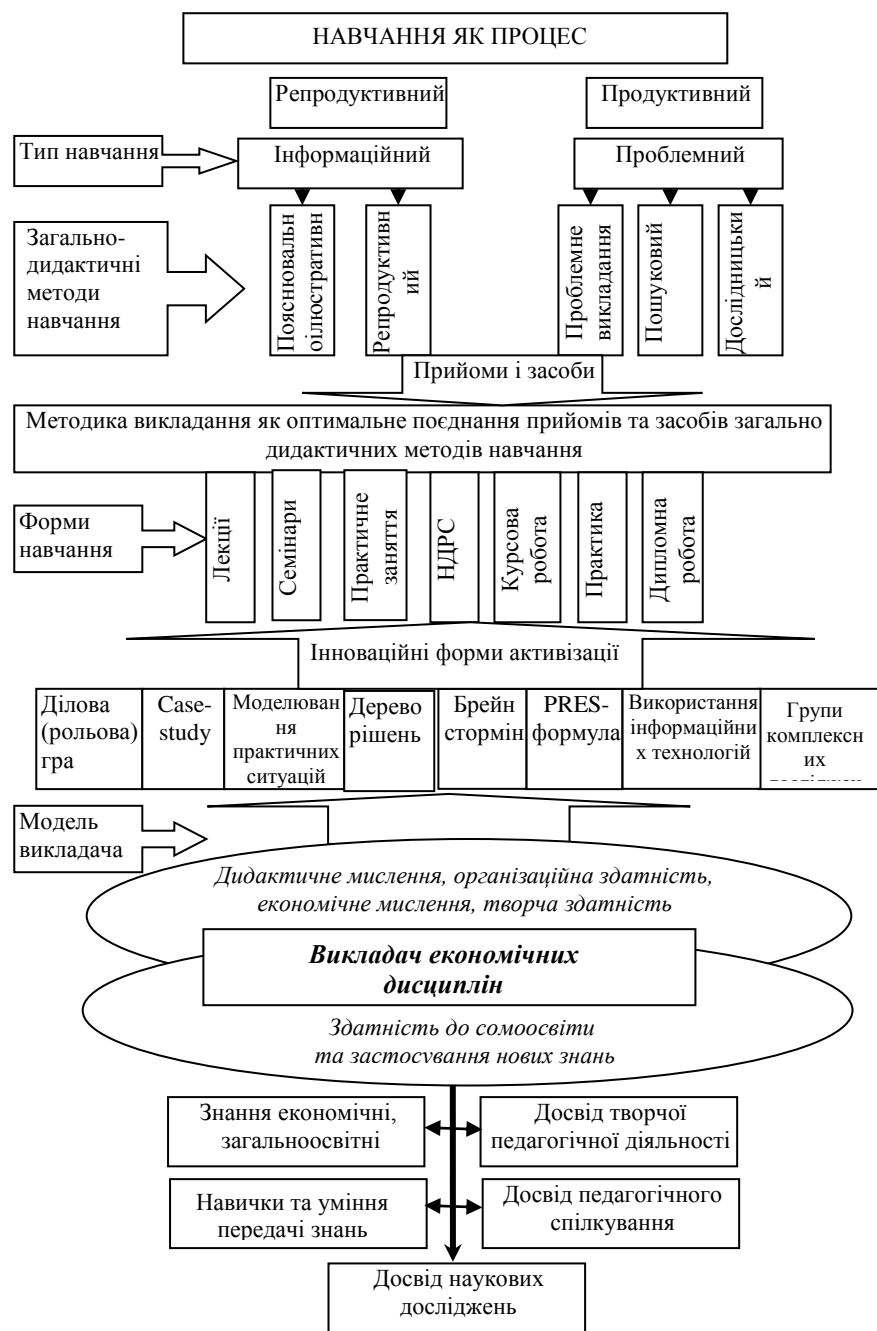

Рис. 1 – Концептуальна модель комплексної методики викладання економічних дисциплін

Впровадження в навчальний процес концепції інноваційного учбового простору, що передбачає відповідне обладнання аудиторій для проведення навчальних та наукових заходів.

- по четверте, розвиток і стимулювання наукової ініціативи та творчості студентів.

- по-п'яте, розробка комплексної системи застосування в навчальному процесі освітньо-інноваційних технологій в умовах становлення економіки знань в Україні.

, На нашу думку, перспектива економічної освіти полягає в тому, що вона сучасних умовах має не тільки вузький професійний, а й інформаційний, масовий, додатковий характер. Висока загальна і професійна економічна грамотність лежить в основі продуктивної діяльності у будь-якій галузі економіки. Отже, в процесі модернізації економічної освіти слід враховувати міжнародний досвід, показники стану ринку праці, фактори, що забезпечують комплексність соціально-економічного і освітнього процесів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вовканич С., Семів Л. Людський та інтелектуальний капітал в економіці знань// Вісник НАН України. –2008. – № 3. – С.13-23.
2. Кувакова И.М.,Соседов Г.А. Процессы институционализации и самоорганизации в сфере образования: вопросы научной методологии.– Тамбов: ТГТУ, 2009. – 195 с.
3. Федулова Л.І. Концепція інтелектуального капіталу в системі економіки знань// Проблеми науки. – 2006. – № 3. – С.34-38.
4. Чухно А.А. Інтелектуальний капітал: сутність, форми і закономірності розвитку// Економіка України. – 2002. – № 11. – С.48-55.
5. Економіка знань та її перспективи для України: Наук. доп. / В.М. Геєць, В.П. Александрова, Ю.М. Бажал, М.С. Данько, В.В. Дем'яненко. — К.: Ін-т екон. прогнозування НАН України, 2005. — 168 с.